

Socialdemokraterna och Centerpartiet

*Budget 2024
med plan 2025-2026*

Älmhults kommun

Innehåll

BUDGET 2024 SOCIALDEMOKRATERNA OCH CENTERPARTIET	3
ÄLMHULTS KOMMUN UTVECKLAR VI TILLSAMMANS	3
ETT STARKT NÄRINGS LIV MED BEHOV AV KOMPETENSFÖRSÖRJNING	4
EN PROFESSIONELL MYNDIGHETSUTÖVNING	4
LÄRA FÖR ATT MÖTA FRAMTIDEN	5
EN TRYGG OMSORG	5
ATTRAKTIV ARBETSGIVARE	6
ETT STARKT CIVILSAMHÄLLE BIDRAR TILL EN TRYGG KOMMUN	6
HÅLLBARHET	7
FASTIGHETER, INVESTERINGAR OCH INFRASTRUKTUR	7
VATTEN OCH AVLOPP	10
STABIL EKONOMI UPPNÅS VIA LÅNGSIKTIGA PLANER	11
NÄMNDERNAS DRIFTBUDGET	12
GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	13
FINANSIELLA MÅL FÖR GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING	13
RESULTATUTJÄMNINGSRESERV – RUR	14
RESULTATMÅL OCH INDIKATORER	15
EKONOMISKA FÖRUTSÄTTNINGAR	21
OMVÄRLD	21
BEFOLKNINGSPROGNOS	21
SKATTEPROGNOS	21
LÅNESKULD	21
PENSIONS KOSTNADER	22
LÖNEÖKNINGAR	23
KÄNSLIGHETSANALYS	23
DRIFTSAMMANDRAG OCH RESULTAT	24
INVESTERINGSBUDGET	25
EXPLOATERINGSBUDGET	32
NÄMNDERNAS DRIFTRAMAR	34
TAXOR OCH AVGIFTER	34
RESULTATBUDGET	35
KASSAFLÖDESBUDGET	35
BALANSBUDGET	36

BILAGOR

- 1) Samhällsbyggnadsplan 2024-2035 med underliggande planer
- 2) Taxor och avgifter nämnder år 2024
- 3) Taxor och avgifter SSAM år 2024
- 4) Resultatmål och indikatorer
- 5) Ritning nybyggnad och ombyggnad Linnéskolan.

Budget 2024 Socialdemokraterna och Centerpartiet

Älmhults kommun utvecklar vi tillsammans

Älmhults kommun är en attraktiv plats att bo, leva och verka i. Vi ser ljusst på hela kommunens utveckling och vill skapa en hållbar framtid för alla invånare – oavsett bakgrund. För att fortsätta utveckla hela Älmhult ska fokus finnas på den ekonomiska, ekologiska och sociala hållbarheten.

Det som händer i omvärlden påverkar oss i Sverige, Kronoberg och Älmhult. Inflation, ökade kostnader för energi, drivmedel och livsmedel, ökade räntor och pensionskostnader. Detta måste vi förhålla oss till och det kommer kräva strukturella förändringar. Digitalisering och innovation är viktiga faktorer för att lyckas, men vi kommer behöva ifrågasätta vad vi gör idag och om vi ska fortsätta arbeta på samma sätt framöver.

För att klara utmaningar kring ekonomi, men också kompetensförsörjning är det alltid viktigt att ha ordning och reda som en röd tråd genom verksamheten. Genom att hjälpas åt i hela kommunen – mellan förvaltningar – mellan chefsled – mellan politik och tjänstepersoner – kan vi skapa en effektiv och ändamålsenlig verksamhet där medarbetarna får använda sin kompetens på bästa sätt. Medarbetarna kommer alltid att vara kommunkoncernens viktigaste resurs.

Vi arbetar för att hela Älmhult ska växa i en hållbar takt med huvudsyftet att vi som kommunkoncern och kommunens företagare ska ha tillgång till personal med rätt kompetens, men också för att vi blir fler som delar på nödvändiga investeringar samt att utbudet av service och kultur ökar för oss som redan bor här. Framgångskonceptet för att växa är olika bostadsformer, ett rikt fritids- och kulturutbud, väl fungerande infrastruktur, färdig verksamhetsmark och ett gott företagsklimat.

Älmhult har ett intressant näringsliv, men också många föreningar inom såväl kultur som idrott vilka bidrar till att vi kan ha en aktiv och meningsfull fritid. Detta är viktigt för att det ska vara en intressant plats att bo på och kommunen ska vara möjliggörare för dessa aktörer. Vår placering vid stambanan innebär också goda kommunikationsmöjligheter som vi verkar för ska bli ännu bättre.

Kommunens kärnverksamheter inom skola, vård och omsorg ska hålla hög kvalitet. Vi är glada och stolta över att resultaten i skolan ökar och vill fortsatt se långsiktighet i det arbete som pågår. Vård och omsorg ska hålla en hög kvalitet, men vi spår att förändringar kopplat till nära vård, kompetensbrist och ekonomiska utmaningar kommer kräva att vi tänker annorlunda och det är något vi arbetar fortsatt med i utredningen kring framtidens äldreomsorg.

Under senaste året har behovet av ekonomiskt bistånd sjunkit och arbetslösheten minskat. Samtidigt har många av kommunens företag svårt att rekrytera. Kommunen ska fortsätta att göra människor anställningsbara, bland annat genom språkutbildning och yrkesutbildning. Alla som kan jobba ska jobba.

Älmhult är en kommun där innovationen, klurigheten och möjligheterna finns. Detta är vi stolta över och bygger vidare på.

Eva Ballovarre (S) och Gusten Mårtensson (C)

Ett starkt näringsliv med behov av kompetensförsörjning

I Älmhults kommun präglas näringslivet och företagen av entreprenörskap, uppfinningsriktighet och framåtanda. Vi har företag och företagare i världsklass. Kommunen ska jobba aktivt för att bidra till en positiv utveckling för näringslivet och vi tror att utbildning, ett gott företagsklimat och att hela kommunen är en attraktiv plats att bo, leva och verka i är viktiga förutsättningar.

Problem med kompetensförsörjning är ett av de absolut största hindren för företag att utvecklas och ett potentiellt framtida hot mot hela kommunens utveckling. För många företag hittar inte rätt kompetens och en del tvingas tacka nej till affärer på grund av detta. Vi vill därför hitta nya och bättre sätt för att matcha kompetens med de företag som vill anställa, både bland de som vill in på arbetsmarknaden och de som redan har ett jobb.

Hela Älmhults kommun ska växa tillsammans med företagen och fortsätta att jobba för en hållbar expansionstakt. Vi fortsätter att skapa områden för fler bostäder så att människor som får jobb här kan flytta hit. Vi skapar ny verksamhetsmark för handel och kontor och vi tillhandahåller industrimark för tyngre verksamheter så att gamla och nya företag kan utvecklas.

I vår kommun har vi internationell prägel i flera företag. Detta är unikt och något vi ska dra nytta av. Internationella rekryteringar är inte ovanligt och ofta flyttar man då hit med hela familjen. Familjemedlemmarnas trivsel är en viktig faktor för att man vill rota sig i vår kommun. Vi behöver öka insatserna för att internationella rekryteringar ska stanna kvar och för att också etablera medföljare på arbetsmarknaden. I denna grupp finns outnyttjad potential och goda exempel på detta arbete finns bland annat i Lund.

Det ska vara enkelt att göra bra offentliga affärer tillsammans med kommunen. Vi som kommun ska öka våra insatser för att flera ska kunna och vilja lämna anbud i kommunala upphandlingar. Det tjänar både kommun och näringsliv på.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- Att hitta samarbeten för att behålla internationellt rekryterad kompetens samt skapa utvecklingsmöjligheter för medföljande familjer.
- Öka antalet företag som deltar i kommunala upphandlingar.
- Ett aktivt arbete med företagsetableringar ska ske löpande samt återrapporteras till kommunstyrelsen.
- Enheten för arbete och försörjning arbete ska följas upp och deras arbetssätt ska regelbundet utvärderas.

En professionell myndighetsutövning

En viktig och stor del av kommunens verksamhet består av myndighetsutövning. Det utförs inom flera verksamheter – allt från biståndsbeslut inom socialförvaltningen till bygglov i miljö- och byggförvaltningen. Kommunens politiker har det yttersta ansvaret för de beslut som tas, men utövningen delegeras till tjänstepersoner som besitter kompetens inom olika områden.

Politiken förväntar sig att fokuset i myndighetsutövningen ska vara kommunens, näringslivets och individens utveckling. Vi ska vara professionella och använda lagstiftningen på bästa möjliga sätt för den sökande när beslut ska fattas. Kommunen ska också vara rådgivande för att underlätta för den som söker lov till olika saker.

Att arbeta med myndighetsutövning är att utöva makt mot kommunens medborgare och företagare och denna makt ska genomsyras av kommunens värdegrund – engagemang, professionalism och öppenhet.

Viss tillståndsprövning är kostsam för den sökande och kommunen ska alltid arbeta effektivt för att hålla kostnaden så låg som möjligt – både utifrån timtaxans nivå, men också hur mycket tid varje ärende tar. Älmhults kommun ska ha rimliga taxor som är enkla att förstå. I tillsynsärenden ska de som sköter sig premieras och de som missköter sig följas mer noga.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- Utred möjligheten att tydliggöra den ungefärliga kostnaden och handläggningstiden för olika tillstånd så att det framgår på kommunens hemsida.
- Standardisera flera tillståndsproucesser inom miljö- och byggområdet så att de blir e-tjänster.

Lära för att möta framtiden

Älmhults elever har en positiv kunskapsutveckling och meritvärdena ökar. Detta är resultatet av ett långsiktigt arbete med fokus på de låga åldrarna. God kunskap i svenska, engelska och matematik är grunden för ett livslångt lärande. Alla skolor i kommunen ska hålla en hög kvalitet – från förskola till vuxenutbildning. Ett tydligt ledarskap är viktigt för att främja elevernas lärande i allt från studier i klassrummet till tillitsfulla relationer mellan barn och vuxna. Det är viktigt att vi har tydliga förväntningar på alla elever utifrån deras individuella förmåga, detta har stor betydelse för hur de lyckas i sina studier, men kan också påverka deras framtidstro. Föräldrarna ska ses som en viktig resurs och det ska finnas ett gott samarbete mellan skolan och hemmet.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- Meritvärdena ska fortsatt öka.
- Arbetet med att höja kvaliteten och måluppfyllelsen i skolan genom långsiktigt arbete såsom ”Samverkan för bästa skola” ska spridas och återrapporteras till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige under året.
- Aktivt arbete med att jobba för ytterligare YH-utbildningar och vuxenutbildningar utifrån företagets och kommunens framtida behov ska fortgå.
- Presentera förslag på hur ett ”campus Älmhult” med lokala utbildningar kopplat till universitet kan utformas.

En trygg omsorg

Den vård och omsorg som sköts i kommunens regi ska hålla en hög kvalitet och alla ska mötas med respekt i våra verksamheter. Vi står inför stora utmaningar gällande kompetensförsörjning, mer vård som ska ske i hemmen och ökade förväntningar från vårdtagare.

För att lyckas behålla en hög kvalitet måste strukturella förändringar ske. Allt från förebyggande åtgärder, hur vi organiserar verksamheten till hur vi använder personalens kompetens på bästa sätt. Ett arbete pågår i utredningen Framtidens äldreomsorg och det fortgår under 2024-2025.

Vi ser behov av en fortsatt översyn av kommunens LSS-verksamhet gällande olika boendelösningar och kompetensförsörjning.

Antalet placeringar på olika institutioner är fortsatt hög och vi ser i nuläget inte att den minskar. Förebyggande insatser måste arbetas med genom till exempel föräldrautbildningar och ändamålsenliga insatser från stödenheten.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- Antalet familjehem samt stödsatser på plats i kommunen ska öka.
- Mötesplatser för äldre med syfte att minska den ofrivilliga ensamheten ska fortsätta utvecklas tillsammans med civilsamhället.

Attraktiv arbetsgivare

Älmhults kommun måste ständigt sträva efter att bli en ännu bättre arbetsgivare dit människor söker sig för att arbeta. Personalen är den viktigaste resursen vi har. Vi ser att efterfrågan på yrken som välfärden bygger på är stor samtidigt som vi ser en hög andel pensionsavgångar de närmsta åren.

Ett professionellt ledarskap i alla kommunens verksamheter är en förutsättning för att nå del mål och visioner som fastställs. Ledarskapet har flera dimensioner kopplat till ansvar för personal, ekonomi, verksamhetsutövning och utveckling. Duktiga ledare ska kunna växa och utvecklas i vår kommun.

Den kompetensförsörjningsplan som beslutas om under 2023 är en viktig grund för fortsatt arbete för att säkra framtidens behov.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- Arbetet med stödprocessen kring personal ska fortgå och bli väl känd hos kommunens alla förvaltningar.

Ett starkt civilsamhälle bidrar till en trygg kommun

Det finns ett starkt föreningsliv och civilsamhälle i hela Älmhults kommun och från deras sida en vilja att skapa ett attraktivt och hållbart samhälle. Här ska kommunen så långt det går vara möjliggörare. Integration, folkhälsa och utbildning är bara några av sakerna som våra föreningar bidrar med och detta ska vi vara tacksamma för.

När oron i vår nära omvärld är större än på länge behöver vi hjälpas åt ännu mer med att skapa trygghet och hållbarhet. Samverkan kommer att vara vägen framåt – öppen förskola, familjecentral, elevhälsovård – tillsammans med polis, region, föreningar och andra aktörer i samhället kan tillsammans öka tryggheten för alla Älmhultsbor. Uppmärksamhet, tidiga insatser och evidensbaserade arbetsätt är en förutsättning för att hela Älmhult ska vara ett tryggt samhälle att bo, leva och verka i.

Kommunens närvaro är viktig, framför allt på landsbygden, för att ha närhet till service och för att ge möjligheter till goda boendemiljöer. Vi vill att fler ska kunna bo och utvecklas i Älmhults kommun och vill därför att nya bostadsmöjligheter på landsbygden utvecklas.

Vad som gör att vi känner oss trygga är olika för olika personer. Att vara utom fara innebär inte alltid att man känner sig trygg och att känna sig trygg betyder inte alltid att man är utom fara. Trygghet på landsbygd kan upplevas olika från trygghet i tätort. Detta behöver vi ha med oss när vi jobbar med tryggheten i hela kommunen – vi måste ha med oss fysiska, psykiska och existentiella aspekter för att människor ska uppleva trygghet.

Kommunens tillgänglighetsråd är en viktig resurs i arbetet med att göra Älmhult mer inkluderande och tryggt.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- 350 000 kronor avsätts till arrangemang och arrangemangsbidrag under kommunstyrelsen.
- Kultur- och fritidsnämnden tillförs 150 000 kronor avsatta till rallyevenemang.
- Tillgänglighetsvandring och trygghetsvandring ska genomföras även utanför centralorten.
- Inom arbetet för översiktsplaneringen se över tidigare planerade områden för nya tomter i de mindre tätorterna för att ha så attraktiva lägen som möjligt.
- Arbeta för att öka motståndskraften mot bedrägerier riktade mot äldre genom exempelvis samverkan med studieförbund.

Hållbarhet

Älmhults kommun har gått före i hållbarhetsarbetet bland annat genom att bygga nya skolor som energisnåla passivhus och installerat solceller på många av våra byggnader.

Utsläppen av växthusgaser måste minska och här kan vi som kommun göra skillnad. Vi ska fortsätta investera för en fossilfri fordonsflotta 2025 och utöka antalet solpaneler. Vi ska jobba för att fler laddstationer för elbilar, inklusive snabbaddare, anläggs i kommunen. När vi bygger nytt ska livscykelanalysen väga tungt i valet av material och vid upphandlingar ska ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet alltid tas hänsyn till.

Åtgärder kommer behöva göras såväl på samhällsnivå som på individnivå. Det är viktigt att kommunen arbetar med att höja kunskapen kring vad vi själva kan göra och samtidigt göra det lätt att göra rätt. Ett bra exempel är den fastighetsnära insamlingen av förpackningar som nu införs i kommunen vilket lett till minskad andel restavfall. Detta arbete ska fortsätta och vi vill på sikt investera i en mer ändamålsenlig avfallsanläggning.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- I samband med att ansvaret av insamlingen av förpackningar övergår till kommunen och SSAM uppdras kommunchefen att föra en dialog med SSAM om tillgängliga återvinningsstationer i hela kommunen.
- Uppdatera kommunens miljöplan.
- Inkludera ett energibokslut i kommunens hållbarhetsbokslut.

Fastigheter, investeringar och infrastruktur

Älmhults kommun vill fortsätta växa hållbart. Vi lägger därför fram förslag på långsiktiga planer för investeringar, exploatering och drift samt involverar kommunfullmäktige ännu mer i arbetet med investeringar för ökad kontroll. Det kommer krävas hårda prioriteringar för att vi inte ska lägga över en alltför stor låneskuld till framtida generationer. Fokus på utvecklingen är fortsatt att möta ett behov av nya bostäder för att företagen ska kunna kompetensförsörja sig. Till det finns ett intresse för verksamhetsmark för exempelvis handel, kontor liksom industrimark vilket är positivt för att skapa arbetstillfällen.

Under 2023 utreds en ny internhyresmodell och med hänsyn till implementeringen av denna pausas internhyresökningar för nämnderna under 2024. Ett observandum till nämnder med mycket lokalyta samt en förståelse för att ökade kostnader kommer att drabba tekniska nämnden. Pengar har avsatts på finanserna för att kompensera detta.

Vi tror att det finns möjligheter att digitalisera och samordna drift och bevakning bland annat kopplat till fastighetsförvaltning och VA i smarta digitala nät. Detta är en långsiktig möjlighet för

fler än kommunen och vi vill därför se över möjligheten att samordna utvecklingen inom detta område och skapa öppna nät.

Investeringar i övrig infrastruktur som exempelvis vägar och järnvägar är i första hand ett statligt uppdrag, men Älmhults kommun bevakar fortsatt utvecklingen och påverkar i den mån vi kan för att staten ska ta sitt ansvar. Vi avsätter också investeringsmedel om 50 000 tkr perioden 2028-2032 för investering i stationsläge kopplat till Sydostlänken för att persontrafik ska kunna drivas när sträckan är färdigbyggd.

Uppdrag till kommunchefen att fördela

- Investeringsbudget år 2024 beslutas enligt förslag.
- Totalbudget för enskilda strategiska investeringsprojekt beslutas enligt förslaget.
- Mark- och exploateringsbudget beslutas enligt förslag.
- Samhällsbyggnadsplan, med underliggande planer lokalresursplan och digitaliseringsplan, fastställs enligt förslag.
- Befintliga lokaler ska i första hand användas innan nya byggs eller hyrs.
- Ny internhyresmodell implementeras.
- Samordna effektivisering av kommunens fastighetsbestånd samt avyttra och säg upp lokaler som inte används optimalt.
- Effektivisera drift och underhåll, minska miljöpåverkan och skapa bättre resurshantering genom ökad digitalisering och koncernövergripande arbete med ”det smarta samhället”.

Tabell: Sammandrag investeringsbudget år 2024 med plan 2025-2026.

Investeringar SKATTEKOLLEKTIVET	Nämnd	BUDGET	Plan	Plan
Belopp tkr		2024	2025	2026
Summa strategiska investeringar		159 597	58 550	83 400
Investeringar exploatering allmän platsmark (anläggningar, gata/park)	KS	53 800	43 600	58 380
Teknisk nämnd investeringsram (exkl VA)		40 000	51 350	38 700
Investeringram (årlig) övriga nämnder				
Kommunstyrelse	KS	2 100	3 300	6 700
Utbildningsnämnd	UN	4 000	3 000	3 000
Socialnämnd	SN	2 000	3 060	2 000
Miljö- och byggnadsnämnd	MBN	400	400	400
Kultur- och fritidsnämnd	KFN	2 375	2 625	1 515
Investeringsram övriga nämnder		10 875	12 385	13 615
Summa investeringar EXKL VA		264 272	165 885	194 095
Summa investeringar VA-taxekollektivet		65 300	51 800	139 500
Summa investeringar TOTALT INKL VA		329 572	217 685	333 595

Tabell: Strategiska investeringars totalbudget

Kommunens strategiska investeringar mnkr (exkl digitalisering och markförvärv)		FÖRSLAG KF beslut totalbudget
	Färdigställd	
Linnéskolan 7-9, etapp 1 kompletterad med specialsalar från tidigare etapp 2.	2024-06/2025-04	317,0
Inventarier Linnéskolan kök/restauranger etapp 1	2024-06	4,0
Lokalvårdsutrustning Linnéskolan etapp 1	2024-06	0,7
Skolinventarier Linnéskolan	2024-06/2025-04	25,0
Skolinventarier Paradisskolan	2024-12	13,0
Renovering Bäckgatan, arbetsmiljöåtgärder (inkl ev medel år 2024 för Blåljushuset).	2027-01	11,0
Gemöskolan- utbyte fastighetsteknik etc	2026-01	7,5
Sprinkler, ventilation Solgården	2025-05	3,9
Sprinkler Nicklagården/Elmiersgården	2025-05	9,5
Ny parkering vid Norregårds förskola	2025-01	1,0
Laddstolpar på egna fastigheter	2026-12	1,2
Summa strategiska lokaler med tillhörande inventarier		393,8
Gång och cykelväg Norregårdsgatan.	2025/2027	1,9
Cykelväg Vena - Älmhult centrum (väg 120) - projektering innan slutligt beslut	2027-01	0,3
Cykelväg Furulund - Älmhult centrum	2024-12	0,3
Gång- och cykelväg Storgatan	2026-01	0,8
Korsningspunkter N Rinvägen	2026-01	4,3
Belysning Boastad	2027-01	2,3
Summa strategiska infrastruktur		9,9
Gränsholmen sluttäckning	2024-01	1,5
Svanaboda verksamhetsområde - behov projektering innan slutligt beslut	2025-12	0,2
Paradisparken	2027-01	0,3
Summa strategiska övrigt		2,0
Digitaliseringsplan kommunövergripande	2025-01	10,2
digitalisering trygghetskapande åtgärder omsorgen	2026-12	7,6
Summa strategiska digitalisering		17,8
Ombyggnad Reningsverk Älmhult (VA) - behov av utredning om total omfattning.	2028-01	85,0
Överföringsledning Diö (VA) - behov av utredning om total omfattning.	2028-01	58,0
Summa strategiska VA-taxekollektivet		143,0

Vatten och avlopp

Stora investeringar i kommunens vatten- och avloppsinfrastrukturen (VA-infrastrukturen) har sista åren färdigställs, nya projekt pågår och projekteras just nu. Sveriges VA-nät är generellt gammalt och kräver stora investeringar och i Älmhult tar vi ansvar för en säker och stabil dricksvattenförsörjning och avloppshantering. Vi har ett nytt, säkert vattenverk, en ny överföringsledning till Diö byggs just nu och vi projekterar för ett nytt reningsverk. En noggrann översyn och projektering behöver ske innan start av reningsverkets byggnation.

Uppdrag:

- Tekniska nämnden får i uppdrag att senast i december 2023 återkomma med projektkalkyl och beskrivning av investeringen för överföringsledning Älmhult-Diö. Beskrivningen ska innefatta för och nackdelar med utförande i egen regi kontra via entreprenad.
- Tekniska nämnden får i uppdrag att senast i december 2023 återkomma med projektkalkyl och beskrivning av investeringen för nytt Reningsverk i Älmhult. I uppdraget ingår att beskriva omfattning inklusive ambitionsnivå, funktionalitet samt tekniska och ekonomiska förutsättningar. Alternativa principiella lösningar ska beskrivas.

I samband med investeringar har VA-taxan justerats med utgångspunkt i Svenskt Vattens modell. Effekterna av detta blev att vissa kunder fick en orimlig taxehöjning som vi nu justerar.

Uppdrag:

- Kommunstyrelsen får i uppdrag att ta fram en hantering av nuvarande VA-taxa där bostadsenhetskvivalenten justeras för byggnader med stor yta och relativt liten nytta av VA-tjänster.
- Delegera till kommunstyrelsen att justera kostnadsparametern bostadsenhetsavgiften i VA-taxan för år 2024. Övriga kostnadsparametrar justeras endast med index i enlighet med redan fastställd VA-taxemodell.

Stabil ekonomi uppnås via långsiktiga planer

För att skapa en effektiv organisation som jobbar mot samma mål krävs en god dialog mellan förvaltningar och nämnder och en god kännedom om vad olika verksamheter står inför. Detta är alltid viktigt – men ställs på sin spets när såväl det säkerhetspolitiska som ekonomiska läget blivit mer kritiskt. Vi förväntar oss att alla delar av Älmhults kommun arbetar för varandras bästa och för att öka kvaliteten och effektiviteten av det som görs.

För att lyckas uppnå en långsiktigt hållbar ekonomi och verksamhet med hög kvalitet måste kommunens alla medarbetare inkluderas. Kan vi enas om en gemensam lägesbild så långt ut i organisationen som möjligt så kan vi hitta goda exempel och idéer på hur vi kan skapa en mer effektiv organisation. Första ledets chefer har en viktig roll.

Vi måste också vara solidariska i organisationen - vi måste alla hjälpas åt. Nyckelorden kommer vara utveckling, omställning och prioriteringar.

Den övergripande driftsbudgeten planeras gå med underskott 2024 och resultatutjämningsreserven (RUR) används för att balansera underskottet. Det är viktigt att poängtera att hela RUR inte beräknas användas 2024 – vi har en beredskap för att det ekonomiska läget kan bli värre. Samtidigt genomför vi strukturella förbättringar för att långsiktigt nå positiva resultat. Redan 2025 beräknas kommunen redovisa överskott igen. Vi ser därför ingen anledning att revidera de finansiella strävansmålen.

Finansiella mål

- Resultatutjämningsreserven används 2024 för att balansera negativt resultat.
- Kommunen strävar mot ett ekonomiskt resultatmål om 2 % av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning. Detta ska uppnås 2026.
- Kommunen strävar mot en självfinansieringsgrad av investeringar (exkl exploatering) om 100 %. Detta förväntas uppnås år 2026.
- Kommunen strävar mot att nettolåneskuld per invånare ska sjunka över tid från år 2026.
- Kommunens soliditet inklusive pensionsåtagande ska vara ökande över tid.

Nämndernas driftbudget

Nämndernas driftbudgetramar med förändringar jämfört med budget 2023 utifrån föreliggande budgetförslag för år 2024 framgår i tabellen nedan.

Nämndernas drifttram (nettokostnad), tkr	Budget 2023 ¹⁾	Lönerevision år 2023 (inkl helårseffekt) ²⁾	Ram- juste- ring ³⁾	Budget 2024
Kommunfullmäktige	-1 925	0	0	-1 925
Revisionen	-869	0	-50	-919
Valnämnden	-20	0	-480 ⁴⁾	-500
Kommunstyrelsen	-73 048	-653	2 868	-70 833
Teknisk nämnd	-101 118	-1 055	3 596	-98 577
Gemensam överförmyndarnämnd	-2 279	0	-314	-2 593
Miljö- och byggnämnd	-12 742	-198	574	-12 366
Kultur- och fritidsnämnd	-49 762	-179	925	-49 016
Utbildningsnämnd	-617 583	-5 640	19 613	-603 610
Socialnämnd	-409 995	-5 718	9 622	-406 091
Gemensam nämnd familjerätt	-1 322	0	0	-1 322
Summa nämnder	-1 270 663	-13 443	36 354	-1 247 752

1) Avser beslutad KF budget 2023 (221212) justerat med fördelning effektiviseringskrav 5 mnkr.

2) Större del av lönerevisionen 2023 ingick redan i beslutad budget för nämnderna.

3) Exklusiv tillskott för preliminärt PO år 2024 (45,75%), som kommer tillföras i början på år 2024.

4) Ökning medel för val till Europaparlamentet år 2024. År 2026 är det allmänna val.

God ekonomisk hushållning

Finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Kommuner ska senast i samband med budgetbeslutet¹ ange finansiella mål för ekonomin som är av betydelse för god ekonomisk hushållning. Målen ska följas upp i årsredovisning och i delårsbokslut. Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för god ekonomisk hushållning². Ekonomin ska visa på ett positivt resultat på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar. Balanskravet innebär att intäkterna varje år måste balansera kostnaderna. Blir resultatet negativt måste det regleras inom tre år.

År 2023 och även 2024 har höga pensionskostnader till följd av hög inflation, läs mer i kommande avsnitt. Pensionskostnaderna förväntas minska år 2025 och 2026, vilket beror på att inflationstakten antas gå tillbaka, dessa beräkningar är dock mycket osäkra. Det höga pensionskostnaderna år 2024 innebär ett underskott år 2024 som finansieras med RUR, se kommande avsnitt. Att disponera RUR innebär att negativt resultat inte behöver återställas.

Angivna budgetförutsättningar i detta dokument innebär följande finansiella nyckeltal³ för budgetåret 2024 och planåren 2025-2026:

Finansiella nyckeltal	Strävansmål	Prognos 2023*	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Resultatet i procent av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning, %	2% år 2026	-0,3%	-2,0%	1,0%	2,0%
Självfinansieringsgrad investeringar (exkl exploatering), %	100 % år 2026	25,9%	26,3%	76,0%	65,6%
Nettolåneskuld per invånare, tkr	Sjunkande trend från år 2026	83	92	93	96
Soliditet inklusive pensionsåtagande, %	Ökande över tid	17,4%	16,1%	16,6%	17,4%

Självfinansieringsgraden av investeringar beror både på investeringsnivån och resultatnivån. Ju lägre investeringsnivå och ju högre resultatnivå, desto högre självfinansieringsgrad. Utgångspunkten för investeringsnivån framgår i avsnittet nedan ”Investeringsplan”.

- Resultatet ska uppgå till minst minus 2,0 % av skatteintäkter, generella bidrag och utjämning år 2024, 1 % år 2025 och 2 % år 2026.
- Självfinansieringsgrad av investeringar (exklusive exploatering) ska vara minst 26,3 % år 2024, 76,0 % år 2025 och 65,6 % år 2026.
- Nettolåneskulden tkr per invånare ska uppgå till max 92 tkr år 2024, 93 tkr år 2025 och 96 tkr år 2026.

¹ Kommunallagen (1997:725) 11 kap 6 §

² KF Beslut 2018-12-17 § 270, KS 2018/125

³ Självfinansieringsgrad investeringar beräknas som investeringsnivån i förhållande till summan av avskrivningarna och årets resultat. Investeringar kopplade till exploatering (allmän platsmark) ingår inte då de ska finansieras av försäljningsinkomsten av exploateringen. Soliditeten beräknas som eget kapital minus ansvarsförbindelse pensioner i förhållande till de totala tillgångarna. Nettolåneskuld beräknas som låneskulder minus likvida medel. Per invånare beräknas delat med invånarantalet 31 december aktuellt år.

- Soliditeten inklusive pensionsåtagandet ska över tid öka med en nivå på minst 16,1 % år 2023.

En positiv **resultatnivå**, det vill säga att intäkterna är högre än kostnaderna, är bland annat nödvändig för att ha en beredskap för oförutsedda händelser och svängningar i de ekonomiska förutsättningarna. En positiv resultatnivå behövs också för att finansiera investeringar utan att behöva låna. Ett negativt resultat innebär en minskning av det egna kapitalet som försämrar den ekonomiska stabiliteten.

Med **självfinansiering** menas att kommunen genom sitt resultat kan finansiera investeringarna. Det som inte kan finansieras genom kommunens resultat behöver kommunen finansiera genom lån eller annan finansiering. Nyckeltalet omfattar investeringar exklusive exploatering, det vill säga investeringar kopplat till utbyggnad av allmän platsmark. Dessa investeringsutgifter finansieras inom exploateringsverksamheten genom försäljning av allmän platsmark.

Nettolåneskuld per invånare visar den låneskuld som kommunen har i förhållande till antal invånare. Låneskulden minskas med likvida medel. Ju fler invånare det blir i kommunen, desto lägre nettolåneskuld per invånare, så länge det inte sker någon nyupplåning.

Soliditeten beskriver kommunens långsiktiga betalningsförmåga där en högre soliditet innebär en lägre finansiell risk. Soliditeten är förhållandet mellan eget kapital, inklusive pensionsåtagandet som redovisas som ansvarsförbindelse och total balansomslutning.

Resultatutjämningsreserv - RUR

Beslut om att använda medel från resultatutjämningsreserven⁴ ska fattas i samband med kommunfullmäktiges beslut om budget, men kan vid behov revideras i samband med bokslut. Älmhults kommun har avsatt 36,2 miljoner kronor i resultatutjämningsreserv år 2018.

RUR ska täcka negativa resultat, det vill säga så mycket som krävs för att balanskravsresultatet ska komma upp till noll. Detta gäller såväl i budgeten som i årsredovisningen. Två kriterier ska alltså vara uppfyllda för att få använda RUR:

- 1) Förändringen av årets underliggande skatteunderlag ska understiga det genomsnittliga utfallet för de senaste 10 åren.
- 2) Balanskravsresultatet ska vara negativt om RUR ska användas för att nå upp till ett nollresultat (eller så långt som reserven räcker).

Klarar kommunen balanskravet, ska RUR inte användas.

---

⁴ Enligt kommunallagen får medel från en resultatutjämningsreserv (RUR) användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. När detta får göras måste framgå av de egna riktlinjerna för god ekonomisk hushållning.

Resultatmål och indikatorer

Älmhults kommun tillämpar resultatstyrning. Huvudprocesserna styrs genom resultatmål som är av god ekonomisk hushållning. Ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomin både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv och att varje generation bär sina egna kostnader. Huvudprocesserna utgår från Älmhults kommuns vision.

Älmhults kommun – internationellt och nära

I Älmhults kommun ska det vara enkelt att leva och växa. Hos oss ska du känna trygghet, trivsel och stolthet oavsett vem du är och var du kommer ifrån. Här känner sig alla hemma!

I vår kommun utvecklas vi tillsammans och löser framtida utmaningar med mod och småländsk klurighet. Här mår vi bra och finner livskvalitet, idag och i morgon.

Ledningsprocesserna styr och koordinerar huvudprocesserna och stödprocesserna. Stödprocesserna underlättar utförandet av huvudprocesserna och till viss del ledningsprocesserna. Kommunfullmäktige beslutar vision, huvudprocesser och resultatmål till nämnderna. Resultatmålen fastställs av kommunfullmäktige och är riktade uppdrag till respektive styrelse eller nämnd.

Aktiviteter för att uppnå resultatmålen fastställs av nämnder och styrelse och ska framgå av verksamhetsplanerna. Aktiviteterna som utförs är ett sätt för nämnden att styra huvudprocesserna mot resultatmålet. Resultatmålen bedöms sedan om det är uppfyllt, delvis uppfyllt eller ej uppfyllt baserat på aktiviteter och utvalda indikatorer kopplade till resultatmålen.

LEDNING- OCH STYRNING		
VISION	HUVUDPROCESSER	RESULTATMÅL
ÄLMHULTS KOMMUN – INTERNATIONELLT OCH NÄRA	Utbildnings- och arbetsmarknad <i>Syftet är att varje invånare ska bli självförsörjande</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Alla barn och elever i Älmhults kommun har en positiv kunskapsutveckling. ◆ Alla elever i Älmhults kommun som slutar årskurs 9 är behöriga till gymnasiet. ◆ I Älmhults kommun ska alla barn i förskolan och grundskolan få sina val av skolor. ◆ I Älmhults kommun ökar andelen självförsörjande hushåll för varje år.
	Välfärd <i>Syftet är att varje invånare ska erbjudas möjlighet till effektivt och hållbart stöd för att utveckla, bibehålla eller återvinna sin förmåga</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ I Älmhults kommun får du ett stöd anpassat utifrån dina förutsättningar och där effekterna av insatserna positivt ska bidra till att öka/bibehålla din förmåga. ◆ I Älmhults kommun arbetar vi hälsofrämjande och förebyggande vilket innebär ett minskat stödbehov.
	Samhällsutveckling <i>Syftet är att skapa en attraktiv kommun genom effektiv och hållbar planering, utveckling och förvaltning av infrastruktur</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ I Älmhults kommun skapar vi förutsättningar för ett rikt och varierat fritids- och kulturutbud och trygga mötesplatser. ◆ I Älmhults kommun ökar befolkningen med 1 procent årligen. Befolkningsökningen sker i kommunens olika delar. ◆ I Älmhults kommun är det enkelt och effektivt att få kontakt och hjälp när du vill starta företag eller utveckla ditt företag. ◆ I Älmhults kommun ska du få ett tydligt och snabbt besked så att du kan börja bygga ditt hus inom sex månader. ◆ I Älmhults kommun får du snabb och effektiv service dygnet alla timmar.
	STÖDPROCESS	
Personal <i>Syftet är att ha välmående medarbetare vars kompetens tillvaratas och får möjlighet att använda sin fulla potential på bästa sätt.</i>	<ul style="list-style-type: none"> ◆ Älmhults kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som tillvaratar medarbetarens kompetens och hela tiden arbetar för en bättre arbetsmiljö. ◆ Förväntningar på engagemang, professionalism och öppenhet ska spegla organisationen liksom goda ledare och gott ledarskap på alla nivåer. 	
STÖD OCH SERVICE		

Resultatmål inom utbildnings- och arbetsmarknadsprocessen

Huvudprocess	Resultatmål	Nämnd	Indikator
Utbildnings- och arbetsmarknadsprocess Syftet är att varje invånare ska bli självförsörjande.	Alla barn och elever i Älmhults kommun har en positiv kunskapsutveckling.	UN	Andel elever som klarat nationella provet i svenska och svenska som andra språk, årskurs 3. Andel elever som klarat nationella provet i matematik, årskurs 3. Andel elever med godkända betyg i årskurs 6. Andel gymnasieelever med examen inom 3 år. Andel gymnasieelever med examen inom 4 år.
	Alla elever i Älmhults kommun som slutar årskurs 9 är behöriga till gymnasiet.	UN	Andel godkända betyg i årskurs 9. Andel elever behöriga till nationellt program på gymnasiet.
	I Älmhults kommun ska alla barn i förskolan och grundskolan få sina val av skolor.	UN	Andel barn som får sitt förstahandsval av förskola oavsett om det gäller en kommunal eller fristående verksamhet. Andel barn som får sitt förstahandsval av skola vid placering i förskoleklass oavsett om det gäller en kommunal eller fristående verksamhet.
	I Älmhults kommun ökar andelen självförsörjande hushåll för varje år.	UN, SN, KS	Arbetslöshet 18-64 år, andel (%) Unga vuxna med ekonomiskt bistånd, andel (%) Minskat antal hushåll med ekonomiskt bistånd Andel elever inom vuxenutbildningen som slutar efter fullföljd kurs (klarar nationella prov). Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) Vuxna biståndsmottagare med mycket långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%) Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd, andel (%)

Förändringar:

Indikatorn ”Andel elever som klarat nationella provet, årskurs 3”, har delats upp i två indikatorer, en för matematik och en för svenska och svenska som andraspråk. Detta för att indikatorerna ska kunna mätas i kommunens nya verksamhetsuppföljningssystem.

Likaså har indikatorn ”Andel barn som får sitt förstahandsval av förskola och skola oavsett om det gäller en kommunal eller fristående verksamhet” delats upp i två indikatorer: ”Andel barn som får sitt förstahandsval av förskola oavsett om det gäller en kommunal eller fristående verksamhet” och ”Andel barn som får sitt förstahandsval av skola vid placering i förskoleklass oavsett om det gäller en kommunal eller fristående verksamhet”. Detta för att även dessa indikatorer ska kunna mätas i kommunens nya verksamhetsuppföljningssystem.

Indikatorerna ” Vuxna biståndsmottagare med långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%)”, ” Vuxna biståndsmottagare med mycket långvarigt ekonomiskt bistånd, andel (%)” och ” Ej återaktualiserade vuxna personer med försörjningsstöd ett år efter avslutat försörjningsstöd, andel (%)”.

Resultatmål inom välfärdsprocessen

Huvudprocess	Resultatmål	Nämnd	Indikator
Välfärdsprocess Syftet är att varje invånare ska erbjudas möjlighet till effektivt och hållbart stöd för att utveckla, bibehålla eller återvinna sin förmåga.	I Älmhults kommun får du ett stöd anpassat utifrån dina förutsättningar och där effekterna av insatserna positivt ska bidra till att öka/bibehålla din förmåga.	SN	Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Brukaren trivs alltid på sin dagliga verksamhet, andel (%) Brukarbedömning boende LSS - Brukaren får bestämma om saker som är viktiga hemma, andel (%) Brukarbedömning personlig assistans - Brukaren kan göra det hen vill med hjälp av sina assistenter, andel (%) Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - helhetssyn, andel (%) Brukarbedömning SÄBO – helhetssyn, andel (%) Brukarbedömning IFO totalt - förbättrad situation, andel (%)
	I Älmhults kommun arbetar vi hälsofrämjande och förebyggande vilket innebär ett minskat stödbehov.	SN, UN, KFN, TN	Andel elever som uppger att de har en bra studiero (enkät), årskurs 4–6. Andel elever som uppger att de har en bra studiero (enkät), årskurs 7–9 samt gymnasiet. Brukarbedömning gruppboende LSS - Brukaren trivs alltid hemma, andel (%) Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Verksamheten är viktig för brukaren, andel (%) Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besvär av ensamhet kommun, andel (%) Brukarbedömning individ- och familjeomsorg totalt - förbättrad situation, andel (%) Biståndsmottagare, ekonomiskt bistånd, totalt, antal

Förändringar:

Samtliga indikatorer till målet ” I Älmhults kommun får du ett stöd anpassat utifrån dina förutsättningar och där effekterna av insatserna positivt ska bidra till att öka/bibehålla din förmåga.” har specificerats för att kunna mätas med statistik från Kolada.

Indikatorn ” Minskat antal hushåll med ekonomiskt bistånd.” har tagits bort, då samma indikator redan finns under målet ” I Älmhults kommun ökar andelen självförsörjande hushåll för varje år. ”. Indikatorer ” Brukarbedömning daglig verksamhet LSS - Verksamheten är viktig för brukaren, andel (%)”, ”Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - besvär av ensamhet kommun, andel (%)” och ”Brukarbedömning individ- och familjeomsorg totalt - förbättrad situation, andel (%)” har lagts till.

Indikatorn ”Andel elever som uppger att de har en bra studiero (enkät)”, har delats upp i två indikatorer: ”Andel elever som uppger att de har en bra studiero (enkät), årskurs 4–6” och ”Andel elever som uppger att de har en bra studiero (enkät), årskurs 7–9 samt gymnasiet”. Detta för att indikatorerna ska kunna mätas i kommunens nya verksamhetsuppföljningssystem.

Resultatmål inom samhällsutvecklingsprocessen

Huvudprocess	Resultatmål	Nämnd	Indikator
Samhällsutvecklingsprocess Syftet är att skapa en attraktiv kommun genom effektiv och hållbar planering, utveckling och förvaltning av infrastruktur.	I Älmhults kommun skapar vi förutsättningar för ett rikt och varierat fritids- och kulturutbud och trygga mötesplatser.	KFN, KS	Sveriges friluftskommun (Naturvårdsverkets ranking) Elever i musik- eller kulturskola, 6–19 år, andel % Mätning av antalet deltagare i förenings-sammankomster (via LOK) Antalet boklån per invånare Polisens lokala trygghetsundersökning
	I Älmhults kommun ökar befolkningen med 1% årligen. Befolkningsökningen sker i kommunens olika delar.	KS, UN, SN, TN, MBN, KFN	SCB befolkningsstatistik.
	I Älmhults kommun är det enkelt och effektivt att få kontakt och hjälp när du vill starta företag eller utveckla ditt företag.	KS, MBN, TN	Företagsklimat enl. Svenskt Näringsliv undersökning Företagsklimat enligt ÖJ (Insikt) - Totalt, NKI Antalet nystartade företag ska öka
	I Älmhults kommun ska du få ett tydligt och snabbt besked så att du kan börja bygga ditt hus inom 6 mån.	KS, MBN, TN	Handläggningstid från när ansökan betraktas som fullständig till beslut för bygglov för nybyggnad av en- och tvåbostadshus, antal dagar.
	I Älmhults kommun får du snabb och effektiv service dygnet alla timmar.	KS, UN, SN, TN, MBN, KFN, GÖFN, GNF	Andel som tar kontakt med kommunens servicecenter och som får ett direkt svar på en enkel fråga (%). Användning av e-tjänster ska öka.

Inga förändringar föreslås inom samhällsutvecklingsprocessen.

Resultatmål inom stödprocessen personal

Stödprocess	Resultatmål	Nämnd	Indikator
Personalprocess Syftet är att ha välmående medarbetare vars kompetens tillvaratas och får möjlighet att använda sin fulla potential på bästa sätt.	I Älmhults kommun ska vara en attraktiv arbetsgivare som tillvaratar medarbetarnas kompetens och hela tiden arbetar för en bättre arbetsmiljö. Förväntningarna på engagemang, professionalism och öppenhet ska spegla organisationen liksom goda ledare och gott ledarskap på alla nivåer.	Hela kommunkoncernen	Det totala omdömet i medarbetarenkäten ska ligga på mins 80 per förvaltning. Antal medarbetare som arbetar heltid ska öka. Ökad användning av friskvårdsbidraget. Sjukfrånvaro ska minska och vara högst 6 % i kommunen.

Inga förändringar föreslås inom personalprocessen.

Ekonomiska förutsättningar

Omvärld

De ekonomiska utmaningarna för kommuner och regioner blir nu alltmer påtagliga. Hög inflation, ökade pensionskostnader och stigande räntekostnader bidrar till historiskt låga resultat för år 2023. SKR räknar med stora underskott även år 2024, trots kommunernas och regionernas arbete med effektiviseringar, besparingar och eventuella skatthöjningar. När och hur mycket inflationen dämpas är avgörande för den ekonomiska utvecklingen. SKR bedömer att resultaten återhämtas under 2025 och 2026. Samtidigt ökar de långsiktiga behoven av välfärd och bristen på arbetskraft växer när invånare över 80 år blir allt fler. Kompetensförsörjningen fortsätter att vara en stor utmaning. Den långsiktiga situationen, och därmed utmaningarna, ser olika ut beroende på kommunens eller regionens ekonomiska ställning, struktur, investeringsbehov och framtida befolkningsförändring.

Befolkningsprognos

Statisticons befolkningsprognos är ett stöd i verksamheternas planering och underlag. En ny befolkningsprognos för Älmhults kommun har tagits fram i januari 2023. Älmhults kommun har haft en hög befolkningsstillväxt sedan år 2014. Pandemin har påverkat befolkningsstillväxten åren 2020-2021 och dessa år blev betydligt lägre. De senaste 1,5 åren med pågående krig i Europa, hög inflation och stigande räntor har också gett stora återverkningar på befolkningsutvecklingen. Befolkningsprognosen är en utgångspunkt för underlaget till tillväxten som beskrivs i Samhällsbyggnadsplanen, se bilaga 1.

Skatteprognos

Skatteprognosen (skatteintäkter, utjämning och generella statsbidrag) i de ekonomiska förutsättningarna utgår ifrån en befolkningsökning med 0,5 procent år 2024 och 1 procent för planperioden. Den befolkning som Älmhults kommun har folkbokförd den 1 november 2023 är det som ligger till grund för skatteprognosen år 2024. Befolkningen i Älmhults kommun beräknas vara 18.129 invånare per den 1 november 2023, vilket motsvarar en befolkningsökning med 0,5 procent jämfört med föregående år vid samma tidpunkt.

Skattesatsen i budgetförutsättningarna är oförändrat 21,86 procent. Utgångspunkten är SKR:s skatteprognos från oktober 2023⁵.

Låneskuld

Älmhults kommuns skuldportfölj uppgår september 2023 till 1 560 miljoner kronor. Nyupplåning har skett med 100 miljoner kronor hittills under år 2023. Med pågående och planerade investeringar och prognos för resultatet år 2023, bedöms att ytterligare 50-75 miljoner kronor behöver lånas under 2023.

Omfattningen av nya lån beror på investeringsnivån och hur mycket som behöver lånas för att finansiera investeringarna, se mer nedan i avsnittet God ekonomisk hushållning.

Budgetförutsättningarna i detta dokument utgår ifrån en investeringsnivå på drygt 625 miljoner kronor för åren 2024-2026 exklusive exploatering, se mer i avsnittet nedan Investeringsbudget.

Med denna investeringsnivå och given resultatnivå, finns det behov av att låna ytterligare cirka 250

---

⁵ Sveriges Kommuner och Regioner, SKR:s cirkulär nr 41, 2023-10-05.

miljoner kronor under dessa år, varav 150-175 miljoner kronor ytterligare under år 2024. Låneramen för år 2024 behöver därmed uppgå till 1 810 miljoner kronor.

Kommunens långgivare är Kommuninvest. Genomsnittlig ränta hittills för år 2023 uppgår till 1,85 procent. År 2022 var den genomsnittliga räntan 0,8 procent. Om räntan ökar med 1 procentenhet motsvarar det nästan 16 miljoner kronor för befintliga lån. I budgetförutsättningarna för år 2024 är den genomsnittliga räntan beräknad till 2,6 procent. Budgeten år 2023 ökades endast till viss del för de förväntade ökade räntekostnader, vilket innebär att den effekten också kommer i budget 2024. Utifrån budgetförutsättningarna i detta dokument, ökar räntekostnaderna år 2024 totalt med 23 miljoner kronor jämfört med budget 2023.

SKR:s rekommendation gällande internräntan för år 2024 beräknas till 2,5 procent⁶. Internräntan har ökat 1,25 procentenheter jämfört med internräntan år 2023. Den föreslagna internräntan bygger på kommunsektorns egna upplåningskostnader.

Kommuninvest redovisar varje år data över kommunsektorns investeringar och låneskuld, bland annat kommunkoncerner med högst låneskuld per invånare. För år 2022⁷ återfinns Älmhults kommun på åttonde plats, samma placering som år 2022. Höga räntekostnader ger upphov till stora kapitalkostnader som tränger undan andra driftkostnader i den löpande verksamheten. I samma rapport framgår att den genomsnittliga investeringsvolymen år 2022 för den kommungrupp som Älmhult tillhör (pendlingskommun nära mindre tätort) uppgick till cirka 12.500 kronor per invånare. Älmhults kommuns investeringar uppgick år 2022 till 10.799 kr per invånare. Det är således inte själva investeringsvolymen i sig som är orimligt hög i Älmhults kommun. Utmaningen är att Älmhults kommun i så hög omfattning finansierat investeringarna genom upplåning.

Ett sätt att finansiera investeringar, om kommunen inte vill öka lånebördan ytterligare eller inte har tillräckligt höga resultatnivåer, är att sälja av tillgångar som inte bidrar till kommunnytta. Kommunen äger både bolag och fastigheter. Kommunen arbetar även strategiskt med exploateringsområden för att på sikt både gynna inflyttning till kommunen samt för att finansiera kommunens investeringar alternativt minska lånebördan.

Pensionskostnader

Pensionskostnaderna ökar år 2024 främst av två skäl:

- Höjda avgifter/premier⁸ i det nya pensionsavtalet som gäller från 1 januari 2023
- Stor ökning i prisbasbeloppet år 2023 och en hög nivå även för år 2024.

Det nya pensionsavtalet⁹ syftar till att minska den stora pensionsskulden som kommer från den förmånsbestämda pensionen, och motsvarar enligt SKR totalt sett cirka en femtedel av kostnadsökningen. Höjt prisbasbelopp påverkar pensionskostnaderna på flera sätt:

---

⁶ SKR cirkulär 23:05, 2023-02-06.

⁷ Den kommunala låneskulden 2023, Kommuninvest oktober 2023.

⁸ Moderniseringen av pensionsavtalet med höjda avgifter/premier från 4,5 procent till 6 procent av lönesumman upp till taket (7,5 inkomstbasbelopp) och från 30 procent till 31,5 procent för inkomster över taket innebär en stor kostnadsökning av den avgiftsbestämda pensionen.

⁹ AKAP-KR som trädde i kraft 2023-01-01

- Högre uppräknig av pensionsutbetalningar.
- Högre uppräknig av värdet på den avgiftsbestämda delen, som värdejusteras med prisbasbeloppet under utbetalningsåret.
- Högre intjänad förmånsbestämd pension, då pensionsunderlaget består av inkomster ett antal år tillbaka i tiden och tidigare årsinkomster räknas upp till dagens prisnivå med prisbasbeloppet.
- Högre finansiell kostnad, räntan/värdeuppräknigen av avsättningen/pensionsskulden, som belastar finansnettot.

Prognosen för pensionskostnaderna enligt SKR är lik den bild som presenterats alltsedan hösten 2022. Det vill säga kraftigt ökade pensionskostnader år 2023 och 2024. Därefter följer kraftigt minskade kostnader 2025 och 2026, vilket beror på att inflationstakten antas gå tillbaka till 2 procent 2024. Att kostnaderna minskar kraftigt 2025 förklaras av nedgången i inflationstakten som förväntas i SKR:s prognos, dessa beräkningar är dock mycket osäkra.

Ökning av pensionskostnaden innebär ett ökat PO-pålägg både för åren 2023 och 2024. SKR har fastställt schablonnivån på PO-pålägg för år 2023 till 44,53 procent (varav 12,98 procentenheter avser kollektivavtal pension). I budget 2023 har nämnderna blivit kompenserade för 42,75 procent (SKR bedömning april 2022). SKR:s senaste prognos i juni 2023 för PO-pålägget år 2024 uppgår till 45,75 procent (varav 14,2 procentenheter avser kollektivavtal pension). I budgetförutsättningarna har det centralt tagits höjd för det ökade PO-pålägget år 2024 för att sedan kompenseras till nämnderna i början på året.

Eftersom budgeten för år 2023 endast ökades till viss del för de förväntade ökade pensionskostnaderna, kommer effekten nu i stället i budget 2024. I dessa budgetförutsättningar är pensionskostnaderna beräknade utifrån kommunens pensionsadministratör (Skandia) pensionsprognos per augusti. Det innebär en total ökning av budgeten för pensionskostnaderna med 38 miljoner kronor jämfört med budget 2023.

Löneökningar

Nämndernas driftramar i budget 2024 omfattar löneläge 2023 med helårseffekt. Kompensation för löneökningar 2024 görs efter avslutad lönerrevision. Kommunen har som helhet satt av medel för lönerrevisionen år 2024 och planperioden enligt SKR:s senaste prognos i oktober¹⁰. För år 2024 uppgår den till 3,8 procent.

Känslighetsanalys

Nedan anges ett antal parametrar hur det påverkar kommunens ekonomiska förutsättningar.

• 1 % resultatnivå	+ 13,7 mnkr
• 100 nya invånare	+ 6,7 mnkr
• 1 % befolkningsökning	+ 12,2 mnkr
• 1 kronas förändring i skattesats	+/- 48,6 mnkr
• Ränteförändring med 1 %-enhet	+/- 15,6 mnkr
• 1 % löneökning inkl PO	+ 10,2 mnkr i lönekostnad

¹⁰ SKR:s cirkulär 2023:41, 2023-10-05. Lönerrevision för år 2025 uppgår till 3,4% och år 2026 till 3,3%.
Budget år 2024 med plan år 2025-2026

Driftsammandrag och resultat

Nedan framgår kommunens driftsammandrag utifrån budgetförslaget, där det totala resultatet framgår. De ingående delarna beskrivs i kommande avsnitt.

Driftbudget totalt, tkr	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Skatteintäkter, utjämnung och generella statsbidrag	1 370 635	1 424 853	1 481 002
Kommunövergripande nettokostnader			
Pensionskostnader netto (inkl höjt PO)	-59 116	252	17 863
Lönerevision (ej utfördelat till nämnderna)	-55 257	-89 913	-124 693
Ökade driftkostnader (inkl ökade avskrivningar)	-9 999	-23 204	-30 213
Ökade fastighetskostnader p.g.a inflationsdrivande kostnadsökningar	-13 000	-13 000	-13 000
KS strategiska satsningar	-1 300	-1 300	-1 300
Evenemangsstöd	-350	-350	-350
Nämndernas Friskvårdsbidrag	-1 242	-1 242	-1 242
Övrigt administrativa kostnader (tidigare finansiell)	-450	-450	-450
Internränta (intäkt finansien)	49 728	55 728	57 728
Internränta, ej utfördelat ökning till nämnderna från år 2024	-25 655	-31 655	-33 655
Ej utfördelat tillskott till nämnderna	0	-23 000	-38 000
Nämndernas nettokostnader 1)	-1 247 752	-1 242 272	-1 242 852
Verksamhetens resultat	6 242	54 447	70 838
Finansnetto	-33 294	-40 146	-41 357
RESULTAT	-27 052	14 301	29 481
Disponera RUR	27 052		
Resultat enligt balanskravet	0		

1) Inkluderar totalt 36 mnkr i effektiviseringskrav år 2024 men exklusive kompensation för högre PO.

Investeringsbudget

Nämndernas investeringsbudgetar ska fastställas årligen av kommunfullmäktige i samband med budgetbeslutet. I samband med detta ska också kommunfullmäktige besluta hur investeringarna ska finansieras och självfinansieringsgrad, se tidigare avsnitt om *Låneskuld* respektive *God ekonomisk hushållning*. Kommunens största investeringsvolymerna i kronor de senaste och kommande åren avser lokaler för kommunens verksamheter. Investeringsplanen är 12-årig och påverkar kontinuerligt kommunens driftbudget.

Från år 2023 delas investeringarna in i strategiska (ofta fleråriga) och ram (ettårigt). Med strategiska investeringar menas investeringar som är riktade mot tillväxt, ökade funktioner eller på annat sätt är viktiga för Älmhults kommuns utveckling. En strategisk investering är oftast flerårig och beslutas separat av kommunfullmäktige som nämnden inte får prioritera inom. Nämndens årliga investeringsram beslutas av kommunfullmäktige men är en generell investeringsbudget som nämnden själv får prioritera inom. Underlag för strategiska investeringsprojekt utgår ifrån den koncernövergripande Samhällsbyggnadsplanen med underliggande planer, se bilaga 1. I investeringsplanen ingår även den del av exploateringsprojekt som är investeringar (allmän platsmark och VA-anläggningar). För strategiska investeringarna och exploatering krävs ytterligare kommunfullmäktigebeslut för de enskilda objekten innan start.

En investering genererar en kapitalkostnad (avskrivning och internränta). Investeringarnas effekt på kapitalkostnaden tas fram kommunövergripande. För strategiska investeringar gällande lokaler och investeringar inom exploateringsverksamheten finns medel avsatta centralt på finanserna för att finansiera tillhörande driftkostnader avseende fastighetsskötsel, drift- och underhåll. När investeringen är färdigställd och angivna driftkostnader faller ut, kompenseras berörda nämnder för dessa kostnader.

I tabellen på nästa sida framgår investeringsbudget för år 2024 med plan 2025-2026 utifrån typ av investeringskategori för respektive nämnd. Samhällsbyggnadsplanen har en planeringshorisont fram till år 2035, se bilaga 1, där de strategiska investeringarna och exploatering beskrivs mer ingående.

I budgetförslaget år 2024 uppgår totala investeringarna till 330 miljoner kronor. Av dessa avser totalt 264 miljoner kronor investeringar inom skattekollektivet. Resterande 65 miljoner kronor avser investeringar inom taxekollektivet.

Budgeten år 2024 för de strategiska investeringarna inom skattekollektivet uppgår till 160 miljoner kronor. Till det tillkommer strategiska investeringar inom VA (taxekollektivet) med 35 miljoner kronor. Budgeten för år 2024 för de strategiska projekten har tagit till hänsyn till prognos för ackumulerat utfall år 2023 enligt nämndernas delårsrapporter augusti. I egen tabell nedan framgår de strategiska investeringarna (exklusive markförvärv) med total budget för hela projekttiden som kommunfullmäktige föreslås beslutat om.

Projekt kopplat till exploateringen uppgår i budgeten år 2024 till 54 miljoner kronor inom skattekollektivet och inom VA-kollektivet till 20 miljoner kronor, se mer i eget avsnitt om exploatering.

Årliga investeringsramar år 2024 uppgår i budgetförslaget till 40 miljoner kronor för tekniska nämnden, 11 miljoner kronor för övriga nämnder samt ytterligare 10 miljoner kronor till tekniska nämnden avseende VA-taxekollektivet.

Tabell: Investeringsbudget år 2024-2026 fördelat per investeringskategori och nämnd¹¹

Investeringar SKATTEKOLLEKTIVET	Nämnd	BUDGET	Plan	Plan
Belopp tkr		2024	2025	2026
Strategiska investeringar (fleråriga)				
*Strategiska investeringar lokaler inkl inventarier	TN	126 800	39 400	50 400
*Strategiska investeringar inventarier skolor	UN	17 805	10 000	
*Strategiska investeringar infrastruktur	TN	2 400	5 050	29 500
*Strategiska investeringar infrastruktur - Sydostlänken	KS			
*Strategiska investeringar övriga	TN	1 700	600	2 000
Strategisk mark/fastighetsförvärv	KS	4 083		
*Strategiska investeringar digitalisering		6 809	3 500	1 500
Varav enligt Digitaliseringsplan - kommunövergripande	KS	3 709	2 000	0
Varav digitalisering trygghetskapande åtgärder omsorgen	SN	3 100	1 500	1 500
Summa strategiska investeringar		159 597	58 550	83 400
Investeringar exploatering allmän platsmark	KS	53 800	43 600	58 380
(anläggningar, gata/park)				
Investeringar ram (årlig) Teknisk nämnd				
Ram gata/park	TN	9 800	13 150	14 450
Ram fastigheter	TN	20 700	24 900	17 200
Ram fordon	TN	12 700	11 900	4 150
Ram infrastruktur	TN	300	300	300
Ram inventarier och övrigt	TN	1 100	1 100	2 600
Just årlig investeringsram 40 mnkr	TN	-4 600		
Teknisk nämnd investeringsram (exkl VA)		40 000	51 350	38 700
Investeringsram (årlig) övriga nämnder				
Kommunstyrelse	KS	2 100	3 300	6 700
Utbildningsnämnd	UN	4 000	3 000	3 000
Socialnämnd	SN	2 000	3 060	2 000
Miljö- och byggnadsnämnd	MBN	400	400	400
Kultur- och fritidsnämnd	KFN	2 375	2 625	1 515
Investeringsram övriga nämnder		10 875	12 385	13 615
Summa investeringar EXKL VA		264 272	165 885	194 095
Investeringar VA-TAXEKOLLEKTIVET				
Belopp tkr	Nämnd	BUDGET	Plan	Plan
		2024	2025	2026
*Strategiska investeringar VA	TN	34 800	23 000	57 000
Investeringar exploatering VA (VA-anläggningar)	KS	20 500	18 000	60 900
Ram investeringar VA	TN	10 000	10 800	21 600
Summa investeringar VA-taxekollektivet		65 300	51 800	139 500
Summa investeringar TOTALT INKL VA		329 572	217 685	333 595
*Varav strategiska investeringar spec egen tabell		190 314	81 550	140 400
Varav investeringar exploatering		74 300	61 600	119 280
Varav investeringar exkl exploatering (underlag självfinansieringsgrad)		255 272	156 085	214 315

¹¹ TN=Tekniska nämnd, KS=Kommunstyrelse, SN=Socialnämnd, UN=Utbildningsnämnd, MBN=Miljö- och byggnadsnämnd, KFN=Kultur- och fritidsnämnd

Strategiska investeringar lokaler och inventarier skolor

Det största enskilda projektet avser nytt högstadium Linnéskolan. I budgetförslaget har 20 miljoner kronor för Linnéskolan överförs från etapp 2 till etapp 1 så att total projektbudget uppgår till 317 miljoner kronor. Projektet omfattar då utöver den nybyggda delen, färdigställande av de specialsalar i befintlig byggnad som gränsar direkt till den nybyggda delen. Övriga delar i ursprunglig etapp 2 pausas tills vidare.

Strategiska investeringar infrastruktur

Projekten är ett antal gång- och cykelvägar samt trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Senare i planeringsperioden finns upptaget medfinansiering av stationsläge i Älmhult avseende Sydostlänken.

Strategiska investeringar övriga

Avser bland annat färdigställande av Paradisparken.

Strategisk investering mark/fastighetsförvärv

Budget för strategiskt markförvärv för projektets start till slut uppgår till 7,5 miljoner kronor. Medel är avsatt för inköp av mark som är utpekad som framtida exploateringsområden men som inte ingår i pågående exploateringsprojekt. Kvarvarande medel i prognosen för år 2023 är 4 miljoner kronor. De medel som inte förbrukas år 2023 förs över till kommande år.

Strategisk investering Digitalisering

I Digitaliseringsplanen, som är en bilaga till Samhällsbyggnadsplanen, framgår färdriktning och prioriteringar för digital utveckling i Älmhults kommun under åren 2021–2025. Planen fastställer mål och övergripande strategier som ska ligga till grund för digitaliseringsarbetet. De beräknade investeringsutgifterna för de ingående projekten och aktiviteterna samlas i budget hos kommunstyrelsen, där IT- och digitaliseringsavdelningen ansvarar för planering, utförande och uppföljning. Socialnämnden har även ett strategiskt digitaliseringsprojekt som sträcker sig till år 2026 och avser trygghetsskapande åtgärder inom omsorgen.

Investeringar avseende Exploatering

Inom mark- och exploateringsverksamheten är det viktigt att skilja mellan omsättningstillgångar och anläggningstillgångar. Den mark som ska försälas inom ett exploateringsområde, kvartersmarken, är en omsättningstillgång. Den mark som ska finnas kvar i kommunens ägo, allmän platsmark, är en anläggningstillgång och är alltså att betrakta som en investeringsutgift. Hit hör kommunala vägar, cykelvägar, torgmiljöer, parker och liknande ytor inom skattekollektivet samt VA-anläggningar inom taxekollektivet. Samtidigt ingår dessa i den totala exploateringsbudgeten. De investeringsutgifter som uppstår i samband med exploateringen hämtas igen genom kommunens försäljning av kvartersmark (mark för bostäder och verksamheter). I Samhällsbyggnadsplanen, se bilaga 1, beskrivs mer ingående om de olika exploateringsprojekten.

Investeringar VA

Avser framförallt två större strategiska projekt; ombyggnad reningsverk Älmhult och överföringsledning för vattenförsörjning från Älmhult till Diö. För dessa projekt finns det behov av kompletterande beslut i kommunfullmäktige om projektens totala omfattning och projektkalkyl.

Tabell: Strategiska investeringar (exkl markförvärv) för hela projektperioden – underlag för kommunfullmäktiges beslut om total projektbudget för enskilda investeringar

Kommunens strategiska investeringar mnkr (exkl digitalisering och markförvärv)	FÖRSLAG KF beslut totalbudget	PROGNOS Ack utfall t.o.m. 2023	Budget-			Plan 2027	Plan 2028- 2035	Plan 2028- prognos/ plan	Total KF budget- FÖRSLAG/ prognos	Avvikelse
			förslag 2024	Plan 2025	Plan 2026					
Linnésolan 7-9, etapp 1 kompletterad med specialsalar från tidigare etapp 2.	317,0	180,6	109,4	27,0				317,0	0,0	
Inventarier Linnésolan kök/restauranger etapp 1	2024-06	4,0	3,0	1,0				4,0	0,0	
Lokalvårdsutrustning Linnésolan etapp 1	2024-06	0,7	0,7					0,7	0,0	
Skolinventarier Linnésolan	2024-06/2025-04	25,0	15,0	10,0				25,0	0,0	
Skolinventarier Paradisskolan	2024-12	13,0	10,2	2,8	0,0	0,0		13,0	0,0	
Renovering Bäckgatan, arbetsmiljöåtgärder (inkl ev medel år 2024 för Blåljushuset).	2027-01	11,0	8,2	2,8				11,0	0,0	
Gemöskolan- utbyte fastighetsteknik etc	2026-01	7,5		7,5				7,5	0,0	
Sprinkler, ventilation Solgården	2025-05	3,9	3,9					3,9	0,0	
Sprinkler Nicklagården/Elmiersgården	2025-05	9,5	6,0	3,5				9,5	0,0	
Ny parkering vid Norregårds förskola	2025-01	1,0	1,0					1,0	0,0	
Laddstolpar på egna fastigheter	2026-12	1,2	0,0	0,4	0,4	0,4		1,2	0,0	
Renovering Bäckgatan - behov av fortsatt utredning.		0,0						15,0	-15,0	
Serveringskök Solgården - behov av fortsatt utredning		0,0						20,0	-20,0	
Kök Ryforssskola, Gemöskolan - utredning pågår om		0,0	0,0			10,0		25,0	-25,0	
Summa strategiska lokaler med tillhörande inventarier	393,8	199,0	144,6	49,4	50,4	10,4	0,0	453,8	-60,0	
Gång och cykelväg Norregårdsgatan.	2025/2027	1,9	0,1	1,8		0,0		1,9	0,0	
Cykelväg Vena - Älmhult centrum (väg 120) - projektering innan slutligt beslut	2027-01	0,3		0,3		4,0		4,3	-4,0	
Cykelväg Furulund - Älmhult centrum	2024-12	0,3		0,3				0,3	0,0	
Gång- och cykelväg Storgatan	2026-01	0,8		0,0	0,8			0,8	0,0	
Korsningspunkter N Rinvägen	2026-01	4,3	0,3	0,0	4,0			4,3	0,0	
Belysning Boastad	2027-01	2,3		0,0	0,3	2,0		2,3	0,0	
Korsningspunkter (Kyrkog/Bäckg, Köpmg/Eriksg) - fortsatt utredning innan beslut		0,0	0,0	0,0		5,0		5,0	-5,0	
Gång- och cykelvägar från år 2026 och framåt - fortsatt utredning innan beslut. Avser Fiskevägen, Linnésolan-Cykelbro över Elmevägen, Västra Ringvägen.		0,0		0,0		3,5	3,3	2,0	8,8	-8,8
Skolgatan etc- behov utredning (tillkommer VA-investeringar, se nedan taxekollektivet)		0,0				15,0		15,0	-15,0	
Stationsläge Sydostlänken		0,0		0,0			50,0	50,0	-50,0	
Summa strategiska infrastruktur	9,9	0,4	2,4	5,1	29,5	3,3	52,0	92,7	-82,8	
Gränsholmen sluttäckning	2024-01	1,5		1,5				1,5	0,0	
Svanaboda verksamhetsområde - behov projektering innan slutligt beslut	2025-12	0,2		0,2	0,3	2,0	2,0	0,0	4,5	-4,3
Paradisparken	2027-01	0,3		0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0
Summa strategiska övrigt	2,0	0,0	1,7	0,6	2,0	2,0	0,0	6,3	-4,3	
Digitaliseringsplan kommunövergripande	2025-01	10,2	4,5	3,7	2,0			10,2	0,0	
digitalisering trygghetskapande åtgärder omsorgen	2026-12	7,6	1,5	3,1	1,5	1,5		7,6	0,0	
Summa strategiska digitalisering	17,8	6,0	6,8	3,5	1,5	0,0	0,0	17,8	0,0	
Ombyggnad Reningsverk Älmhult (VA) - behov av utredning om total omfattning.	2028-01	85,0	12,9	4,1	3,0	47,0	43,0	110,0	-25,0	
Överföringsledning Diö (VA) - behov av utredning om total omfattning.	2028-01	58,0	10,3	30,7	20,0		5,0	66,0	-8,0	
Summa strategiska VA-taxekollektivet	143,0	23,3	34,8	23,0	57,0	48,0	0,0	186,1	-43,1	
S:A TOTALT STRATEGISKA (exkl markförvärv)	566,5	228,6	190,3	81,6	140,4	63,7	52,0	756,6	-190,1	

Investeringarnas effekt på driftkostnader

En investering genererar en kapitalkostnad¹² och eventuell övrig kostnad i form av exempelvis skötsel vilket ger upphov till en årlig driftkostnad inom kommunens verksamhet. Från och med budget 2024 hanteras budgeten för kapitalkostnaden kommunövergripande. Budgetmedel kommer möta de faktiska kostnaderna för kapitalkostnaden allt eftersom de uppstår, det vill säga ingen budgetavvikelse för denna post kommer uppstå i nämnderna. Nämndernas fokus blir i stället att förhålla sig till driftbudget exklusive kapitalkostnad och den investeringsbudget som fastställs.

För strategiska investeringar och investeringar inom exploateringsverksamheten finns även medel avsatta centralt på finansen för att finansiera tillhörande nya driftkostnader. När investeringen sedan är färdigställd och angivna driftkostnader faller ut, kompenseras berörda nämnder för dessa kostnader. Investeringar inom VA-verksamhet är taxefinansierade och kapitalkostnader för dessa investeringar kompenseras inte via skattemedel.

I tabellen på nästa sida framgår tillhörande kapitalkostnader och övriga driftkostnader för åren 2024-2026 för de strategiska investeringarna. Angivna strategiska investeringar innebär nästan 15 miljon kronor i tillkommande driftkostnader från år 2024. De strategiska investeringarna innebär ytterligare ökade driftkostnader år 2025 med 15 miljoner kronor och ytterligare 2 miljoner år 2026. Den största kostnaden hänförs till lokaler och i huvudsak tillbyggnaden av Linnéskolan.

I nästa tabell nedan framgår även tillkommande driftkostnader för investeringar för exploatering inom allmän platsmark, se mer om projekten i Samhällsbyggnadsplanen, bilaga 1. Angivna exploateringsprojekt innebär knappt en miljon kronor i nya driftkostnader från år 2024. Viss del av den ökade kostnaden finns redan med i budgeten för år 2023. Nya exploateringsprojekt innebär ytterligare ökade driftkostnader år 2025 med nästan 2 miljoner kronor och ytterligare drygt 2 miljoner år 2026.

---

¹² Investeringsutgiften speglar den totala likvidmässiga utbetalning som görs för anskaffning av en anläggningstillgång. Den årliga värdeminskningen, det vill säga årets kostnad är det som benämns avskrivning. Till detta kommer en internränta som en kostnad. Avskrivning och internränta benämns tillsammans som en kapitalkostnad.

Tabell: Tillkommande driftkostnader för strategiska investeringar

Tillkommande kostnader för strategiska investeringar (skattekollektivet) TKR			Drift TKR		
			2024	2025	2026
Skola 7-9 Linné etapp 1, inkl del av etapp 2 Övriga delar i etapp 2 pausas tills vidare	Lokaler	Mediakostnad, drift* etc	1 775	3 550	3 550
		Kapitalkostnad	8 027	16 053	16 053
		Lokalvårdskostnad	1 000	2 000	2 000
		Summa	10 802	21 603	21 603
Inventarier Linneskolan kök/restauranger (E1)	Lokaler	Kapitalkostnad	250	500	500
		Summa	250	500	500
Lokalvårdsutrustning Linneskolan (E1)	Lokaler	Kapitalkostnad	79	158	158
		Summa	79	158	158
Skolinventarier Linneskolan (E1)	Lokaler	Kapitalkostnad	938	1 875	3 125
		Summa	938	1 875	3 125
Skolinventarier Paradisskolan (kvarvarande investeringar år 2024)	Lokaler	Kapitalkostnad	350	350	350
		Summa	350	350	350
Renovering Bäckgatan, arbetsmiljö	Lokaler	Mediakostnad, drift* etc	75	150	150
		Kapitalkostnad	413	825	825
		Summa	488	975	975
Gemöskolan - utbyte fastighetsteknik mm	Lokaler	Kapitalkostnad	0	0	563
		Summa	0	0	563
Sprinkler, ventilation, bygg, vvs, energi Solgården (Ev serveringskök drifteffekt först från år 2027)	Lokaler	Kapitalkostnad	0	254	254
		Summa	0	254	254
Sprinkler på Nicklagården/Elmiersgården	Lokaler	Mediakostnad, drift* etc			
		Kapitalkostnad	0	618	618
		Summa	0	618	618
Parkering (Norregårds fsk)	Lokaler	Kapitalkostnad	0	45	45
		Mediakostnad, drift* etc			20
		Summa	0	45	65
Laddstolpar på våra fastigheter	Lokaler	Kapitalkostnad	0	0	67
		Summa	0	0	67
Gång- och Cykelvägar	Infrastruktur	Kapitalkostnad	0	0	275
		Mediakostnad, drift* etc	0	0	40
		Summa	0	0	315
Korsningspunkter	Infrastruktur	Kapitalkostnad	0	0	280
		Summa	0	0	280
Gränsholmen Sluttäckning	Övriga	Kapitalkostnad	0	1 500	0
		Summa	0	1 500	0
Paradisparken	Övriga	Kapitalkostnad	0	0	18
		Mediakostnad, drift* etc			12
		Summa	0	0	30
Digitalisering	Digitalisering	Kapitalkostnad	1 737	2 757	3 432
		Summa	1 737	2 757	3 432
SUMMA TOTALT		Totalt per år	14 643	30 633	32 332

Tabell: Tillkommande driftkostnader för investeringar för exploatering inom allmän platsmark

Investering och tillkommande drift allmän platsmark exploatering		Drift TKR			
		2023	2024	2025	2026
Vena etapp 1	Drift TKR			84	84
	Kapitaltjänstkostnad TKR			945	945
	Summa	0	0	1 029	1 029
Hvita Korset	Drift TKR			18	18
	Kapitaltjänstkostnad TKR			198	198
	Summa	0	0	216	216
Blåsippan (exploateringsavtal)	Drift TKR			12	12
	Kapitaltjänstkostnad TKR			135	135
	Summa	0	0	147	147
V Bökhult etapp 2	Drift TKR	36	72	72	72
	Kapitaltjänstkostnad TKR	405	810	810	810
	Summa	441	882	882	882
Vena IP Gata	Drift TKR			5	10
	Kapitaltjänstkostnad TKR			54	108
	Summa	0	0	59	118
Lärlingsvägen (Övrigt MEX)	Drift TKR		6	6	6
	Kapitaltjänstkostnad TKR		68	68	68
	Summa	0	74	74	74
Matargata Dihult (Övrigt MEX)	Drift TKR		0	12	12
	Kapitaltjänstkostnad TKR		0	135	135
	Summa	0	0	147	147
Norra Froafälle (Spettet 4)	Drift TKR			24	24
	Kapitaltjänstkostnad TKR			270	270
	Summa	0	0	294	294
Södra Froafälle (Froafälle 12:1)	Drift TKR			68	68
	Kapitaltjänstkostnad TKR			0	965
	Summa	0	0	68	1 033
Köpmannen 2	Drift TKR				63
	Kapitaltjänstkostnad TKR				702
	Summa	0	0	0	765
Solvikskajen	Drift TKR				80
	Kapitaltjänstkostnad TKR				450
	Summa	0	0	0	530
Total summa		441	956	2 915	5 234

Exploateringsbudget

Med markexploatering avses åtgärder för att anskaffa, bearbeta och iordningställa råmark för att kunna bygga bostäder, affärer, kontor eller industrier. I markexploateringsverksamheten ingår därmed också att bygga kompletterande gemensamma anordningar som gator, grönområden, VA- och elanläggningar m.m. (se avsnitt ovan om *Investeringar avseende exploatering*). I Samhällsbyggnadsplanen, se bilaga 1, framgår mer ingående om aktuella exploateringsprojekt. Totalt finns 26 exploateringsprojekt under planeringsperioden 2024-2035.

Exploateringsbudgeten ger en samlad bild av projektens inkomster och utgifter över tid. Tabellen nedan visar de förväntade utgifterna och intäkterna för mark- och exploateringsverksamheten. De totala utgifterna inkluderar posten för investering i allmän platsmark som uppgår till 273 miljoner kronor och ytterligare 200 miljoner kronor som avser VA-anläggningar för åren 2024-2035. Se mer ovan i avsnittet *Investeringsbudget* för åren 2024-2026.

Tabell: Totala inkomster och utgifter mark-och exploatering 2024-2035¹³

Exploateringsplan mnkr utgift är minus- och inkomst plus	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026	Plan 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Plan 2031	Plan 2032	Plan 2033	Plan 2034	Plan 2035	Totalt 2024- 2035
Investering allmän platsmark	-54	-44	-58	-56	-16	-5	-20	0	-20	0	0	0	-273
Utgifter kvartersmark	-50	-25	-45	-45	-17	-7	-15	0	-15	0	0	0	-219
Inkomster kvartersmark	46	73	45	111	121	71	52	42	39	30	17	12	658
Netto skattekollektivet	-58	4	-59	11	87	58	17	42	4	30	17	12	167
Investeringar VA-anläggningar	-21	-18	-61	-43	-19	-6	-16	0	-16	0	0	-1	-200
Inkomster VA	3	8	20	38	32	32	14	17	6	10	5	3	189
Netto VA-kollektivet	-18	-10	-41	-5	13	26	-2	17	-10	10	5	3	-11
Summa totalt Exploatering	-75	-6	-99	5	100	85	15	60	-5	39	22	20	155

För den kommande tioperioden förväntas ett överskott av kommunens totala exploateringsverksamhet om totalt 155 miljoner kronor.

Tabellen ovan visar helheten för alla exploateringsprojekt. Kommunfullmäktige ska besluta om en preliminär projektbudget för ett enskilt exploateringsprojekt efter antagen detaljplan. Efter genomförd upphandling av entreprenör etc och avtal är tecknat tas en uppdaterad projektkalkyl fram. Utifrån denna beslutar kommunfullmäktige om projektbudget och denna blir den slutliga exploateringsbudgeten för det enskilda projektet. I följande tabell redovisas aktuella exploateringsprojekt med totalsumma.

¹³ Den mark som ska försäljas inom ett exploateringsområde, kvartersmarken, är en omsättningstillgång. Den mark som ska finnas kvar i kommunens ägo, allmän platsmark, är en anläggningstillgång och ska föras in i anläggningsregistret. Hit hör exempelvis kommunala vägar, cykelvägar, torgmiljöer, parker och liknande platser. VA-anläggningar är också en anläggningstillgång som finns kvar i kommunens ägo. Inkomster VA avser abonnenters anslutningsavgifter för nya anläggningar.

Tabell: Aktuella exploateringsprojekt med total nettoutgift/inkomst för åren 2024-2035.

Projektnamn/Tkr <i>Plus är inkomst och minus är utgift</i>	S:A Netto år 2024-2035 inkl VA
Boastad	5 976
Bökhult/Hökhult etapp 2	55 860
Delary	-2 600
Nya Dihult	-1 030
Falken 1	1 300
Furulund E1	4 250
Furulund E2	11 750
Furulund E3	23 300
Hvita Korset 7 mfl	800
Kattesjön (Diö+etapp 2)	5 700
Köpmannen	14 200
Liatorp	6 200
N Froafälle Släggan 4	100
Plåtslagaren Expl.avtal	3 000
S Froafälle Froafälle 12:1	-24 100
Solvikskajen Expl.avtal	-15 000
Stenbrohult 2:18	800
Stinsen 2	10 850
Vena E1	12 700
Vena E2	12 200
Vena E3	11 000
Vena E4	11 000
Vena E5	9 000
Vena IP	2 950
Virestad	950
Övrigt Mex Dihult	-4 225
Övrigt Mex Läringsvägen	-1 800
SUMMA TOTALT	155 131

Nämndernas driftramar

Nedan framgår nämndernas ramar för budget år 2024 och planperioden utifrån givna förutsättningar i budgetförslaget.

Tabell: Förutsättningar nämndernas ramar år 2024-2026

Nämndernas driftram (nettokostnad), tkr	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Kommunfullmäktige	-1 925	-1 925	-1 925
Revisionen	-919	-919	-919
Valnämnden	-500	-20	-600
Kommunstyrelsen	-70 833	-70 833	-70 833
Teknisk nämnd	-98 577	-98 577	-98 577
Gemensam överförmyndarnämnd	-2 593	-2 593	-2 593
Miljö- och byggnämnd	-12 366	-12 366	-12 366
Kultur- och fritidsnämnd	-49 016	-49 016	-49 016
Utbildningsnämnd	-603 610	-603 610	-603 610
Socialnämnd	-406 091	-401 091	-401 091
Gemensam nämnd familjerätt	-1 322	-1 322	-1 322
Summa nämnder	-1 247 752	-1 242 272	-1 242 852

Taxor och avgifter

Nämnderna behandlar årligen förslag på taxor och avgifter som tillställs kommunfullmäktige för beslut, se bilaga 3. Älmhults kommun har rätt att ta ut avgifter för de tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller enligt kommunallagen. Kommuner får inte ta ut högre avgifter än som motsvarar kostnaderna för de tjänster eller nyttigheter som de tillhandahåller. Inom socialtjänsten och barnomsorg tillämpas maxtaxor för att begränsa avgiftsuttag till gagn för den enskilda. Det innebär att kommunen har rätt att generellt debitera självkostnad inom maxtaxa för de insatser det avser.

I bilaga 3 framgår SSAM:s renhållningstaxor och avgifter år 2024.

Resultatbudget

RESULTATBUDGET, tkr	Bokslut 2022	Prognos 2023	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Verksamhetens intäkter	307 717	337 562	305 000	320 000	320 000	320 000
Verksamhetens kostnader	-1 450 926	-1 558 593	-1 496 470	-1 590 179	-1 586 059	-1 618 956
Avskrivningar	-86 451	-83 318	-88 228	-94 214	-104 347	-111 208
Verksamhetens nettokostnader	-1 229 660	-1 304 349	-1 279 698	-1 364 393	-1 370 406	-1 410 164
Skatteintäkter	984 717	1 038 333	1 021 453	1 053 226	1 104 532	1 151 408
Generella statsbidrag och utjämning	287 442	281 897	280 301	317 409	320 321	329 594
Verksamhetens resultat	42 499	15 881	22 056	6 242	54 447	70 838
Finansiella intäkter	6 910	6 505	3 989	7 443	7 150	7 024
Finansiella kostnader	-13 377	-26 500	-16 700	-40 737	-47 296	-48 381
Resultat efter finansiella poster	36 032	-4 114	9 345	-27 052	14 301	29 481
Årets resultat	36 032	-4 114	9 345	-27 052	14 301	29 481

Kassaflödesbudget

KASSAFLÖDESBUDGET, tkr	Bokslut 2022	Prognos 2023	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Löpande verksamheten						
Årets resultat	36 032	-4 114	9 345	-27 052	14 301	29 481
Justering och övriga ej likviditets- påverkande poster	84 142	84 336	89 246	95 576	104 822	111 559
Realisationsresultat försäljning, se nedan	0	0	0	0	0	0
Poster bokfört direkt mot eget kapital	8 758	0	0	0	0	0
Medel från verksamheten före förändring rörelsekapital	128 932	80 222	98 591	68 524	119 123	141 040
Förändring av rörelsekapitalet	-88 814	29 625	88 000	74 300	61 600	119 280
Kassaflöde från den löpande verksamheten	40 118	109 847	186 591	142 824	180 723	260 320
Investeringsverksamheten						
Investering materiella anläggningstillgångar	-195 379	-276 501	-335 240	-329 572	-217 685	-333 595
Försäljning materiella anläggningstillgångar	3 411	0	0	0	0	0
Aktier och andelar	-285	0	0	0	0	0
Ökning övriga långfristiga fordringar	0	0	0	0	0	0
Minskning långfristiga fordringar	-33 527	0	0	0	0	0
Kassaflöde från investeringsverksamheten	-225 780	-276 501	-335 240	-329 572	-217 685	-333 595
Finansieringsverksamheten						
Nyupptagna långfristiga lån	100 000	150 000	150 000	150 000	50 000	50 000
Amortering långfristiga skulder	0	0	0	0	0	0
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	100 000	150 000	150 000	150 000	50 000	50 000
Årets kassaflöde	-85 662	-16 654	1 351	-36 748	13 038	-23 275
Likvida medel vid årets början	157 626	103 815	87 161	105 166	68 418	81 456
Likvida medel vid årets slut	103 815	87 161	105 166	68 418	81 456	58 181

Balansbudget

BALANSBUDGET, tkr	Bokslut 2022	Prognos 2023	Budget 2023	Budget 2024	Plan 2025	Plan 2026
Fastigheter och inventarier	2 062 383	2 255 566	2 309 395	2 544 753	2 658 091	2 880 478
Materiella anläggningstillgångar	2 062 383	2 255 566	2 309 395	2 544 753	2 658 091	2 880 478
Aktier och andelar	70 185	70 185	70 185	70 185	70 185	70 185
Långfristiga fordringar	47 331	47 331	47 331	47 331	47 331	47 331
Bidrag till infrastruktur	48 876	48 876	48 876	48 876	48 876	48 876
Finansiella anläggningstillgångar	166 392	166 392	166 392	166 392	166 392	166 392
Summa anläggningstillgångar	2 228 775	2 421 958	2 475 787	2 711 145	2 824 483	3 046 870
Förråd	272	272	272	272	272	272
Exploateringsmark	21 395	-8 230	-66 605	-140 905	-202 505	-321 785
Fordringar	180 011	180 011	162 120	184 443	184 443	184 443
Kassa och bank	103 815	87 161	105 166	68 418	81 456	58 181
Summa omsättningstillgångar	305 493	259 214	200 953	112 228	63 666	-78 889
SUMMA TILLGÅNGAR	2 534 268	2 681 172	2 676 740	2 823 373	2 888 149	2 967 981
Ingående eget kapital	664 231	700 263	700 263	714 040	686 988	701 289
Årets resultat	36 032	-4 114	-8 546	-27 052	14 301	29 481
Summa eget kapital	700 263	696 149	691 717	686 988	701 289	730 770
Avsättningar pensioner	14 629	15 647	15 647	17 009	17 484	17 835
Avsättning sluttäckning deponi	22 272	22 272	22 272	22 272	22 272	22 272
Summa avsättningar	36 901	37 919	37 919	39 281	39 756	40 107
Långfristiga skulder	1 525 423	1 675 423	1 675 423	1 825 423	1 875 423	1 925 423
Kortfristiga skulder	271 681	271 681	271 681	271 681	271 681	271 681
Summa skulder	1 797 104	1 947 104	1 947 104	2 097 104	2 147 104	2 197 104
SUMMA EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	2 534 268	2 681 172	2 676 740	2 823 373	2 888 149	2 967 981
Panter och ansvarsförbindelser						
Pensionsförpliktelser	229 201	230 457	250 569	233 033	225 325	215 240
Borgensförbindelser	632 109	631 433	631 842	631 433	631 433	631 433